FASİKÜL 19 – SAYFA 1

Çeviri: Selin Gül Seçer

KEMALİST TÜRKİYE İLE İLGİLİ HİKÂYELER

DONALD E. WEBSTER

Jane altı yaşındaydı ve Orta Doğu'daki bir devlet okulunda birinci sınıfa yeni başlamıştı. Öğretmeni onun üç yıldır yurt dışında yaşayan bir çocuk olduğunu şans eseri öğrendiğinde; "demek ki Türkiye'de yaşadın! Bize biraz oradan bahsetsene. İnsanlar ne gibi?" diye sordu. "Neden, oradaki insanlar da bizim gibiler, Bayan Faute" diye yanıtladı küçük kız. Öğretmen ise ısrarcıydı: "Fakat onlar tıpkı bizim zencilerimiz gibi koyu tenli ve ilginçler değil mi?" Jane "tabi ki değiller" dedi ve devam etti "onlar da bizim gibi görünüyor, aynı tür kıyafetler giyiyor, okula gidiyor ve oyun oynuyorlar yani tıpkı bizim yaptığımız gibi Bayan Faute" Böylece öğrenci öğretmene bir şeyler öğretmiş oldu. Okulu ziyaret ettiğimde bu sözleri doğrulamam istendi.

Birleşmiş Devletlerdeki bir koleje son yurt odası tahsis edildikten sonra gelen Mehmet, öğrencilerin kalacak yer buldukları bir eve gönderildi. Bir Amerikan okulundan mezun olduğu ve iyi dil bilgisine sahip olduğu için Mehmet oda kiralamada hiç sorun yaşamadı. O akşam ev sahibesi Mehmet'in ismini sordu. "Mehmet? Bu Amerikan ismi değil, değil mi? Hangi millettensin?" Diyerek sorguladı. Mehmet de "Türk, ben Türküm bayan." Dedi. O gece ev sahibesi ve kocası Mehmet'in odasının önünde silahlı bir koruma gibi nöbet tuttular ve ertesi gün Mehmet'ten taşınmasını istediler. Korkmuşlardı çünkü Türklerin katil olduklarını duymuşlardı fakat onun adını duyuncaya kadar kendilerinden biri olarak kabul etmişlerdi. Böylece Mehmet taşındı ve bu, zeki, esprili ve çekici bir misafir olarak onu ağırlamaktan zevk alan bir aileydi.

Bazı kolej profesörleri, "sosyal mesafeyi" yani bir kişinin başka ırk, ulus ve sosyal grup üyelerini sevip sevmeme, güvenme ya da korkma aşamalarını ölçen bir test tasarladılar. Bazen Amerikalılar bu testte Türklerin kendilerinden en uzak sosyal mesafede olduğunu gösterdi *ancak bu tutumu ifade edenler hiç Türk görmemişti.* Cahillik ve yanlış anlama açıkça bu düşünce tarzına neden oluyor. Amerikan kolej ve üniversitelerindeki öğrenciler kendi memleketlerindeki en iyi örneklerdir ve onların bağlantılarıyla birçok Amerikalının, Türkiye'nin, Türk'ün iyi ve avantajlı izlenimini elde etmesini mümkün kılar. Fakat böyle çok az öğrenci var- hala bir Türk görmemiş çok fazla Amerikalı ve Amerikalı okuyucular için yeni Türkiye ile ilgili yazılmış çok az şey bulunmakta. Amerikan Sosyal ve Siyasi Bilimler Akademisi beni bir çalışmayı yürütmek ve Kemalist rejimdeki sosyal süreç üzerine bir rapor hazırlamak için görevlendirdiklerinde çok sevindim. Şimdi burada ne raporumdan ne de izlenimlerimden bir şeyler sunuyorum; sunduğum sadece önemli birkaç hikâye.

İzmir Bölgesindeki ilk haftamda bir yolcu arkadaşla konuştum ve sohbet, bu bölgedeki Holstein ineğine döndü. "Buzağıları nasıl çoğaltıyor?" diye

sordum. “Sanırım şimdi ülkenin birçok yerinde kızı ve oğlu vardır.” “Ne yazık ki o öldü” diyerek kederle yanıt verdi. “Eh, kısmet! (Oh, well fate) dedim. “Hayır efendim” adamı tekrar can evinden vurarak, “Ne kadar süredir dışarıdasın? İki yıl mı? İki yıl önce Kısmet konusunda talihsizliği suçlardık fakat şimdi kendimizi suçluyoruz. Bu boğa öldü çünkü onu kontrol eden veterinerler yeteri kadar şey bilmiyordu ve onların yeteri kadar bilgisi yoktu çünkü öğrenmeye yetecek kadar sıkı çalışmamışlardı. Kısmet, eski bir mazerettir, yeni bir sloganımız var: *çalışırız.*(we work)” Aslında, arazi inceleme dönemim boyunca her nereye seyahat ettiysem bu yeni sloganı duydum ve bu yeniden doğmuş ülkenin yeniden doğmuş vatandaşlarını, atalarının onlara bıraktığı engellerin üstesinden gelme ve yanlışlarından kaçınma konusunda zorlandıklarına dair kanıtları inceledim.

Sadece birkaç yıl önce resmi kaynaklardan Türkiye hakkında bir bilgi elde etmek neredeyse imkânsızdı ve derinden kökleşmiş olan da korku ve güvensizlikti. Şimdilerde ise bu durumun tam tersi söz konusu. Reklam Bürosunun enerjik Yöneticisi ve personeli bilgi araştıranların hepsine yardım etme konusunda hem istekli hem de donanımlıydı. Bunda, önemli siyasi, eğitimsel, finansal ve endüstriyel konularda birçok kişi tarafından ustalıkla görevlendirildi. Bir başka hikaye de bu ruhun geniş çapta yayılmasını göstermek için verilir.

Trende kompartımanımızdaki diğer beş kişi, küçük iş adamlarıydı. Oradan buradan tartıştık ve Türkiye’yi baştan uca seyahat etmedeki amacımı öğrendiler. Akşam yemeği için sepetler açıldı ve yiyecekler gerçek bir Anadolu ikramcılığıyla paylaşıldı. Adamlardan birinin rakısı vardı ve rakıyı altı bardağa doldurdu. Diğeri “şerefe” dedi. “Kime?” diye sordum. Bir diğeri ise “sana. Misafir olan sensin” dedi. Ben de “Atatürk’e, onun sağlığına ve başarısına” dedim ve Yaşasın diyerek bardaklarımızı kaldırdık. Daha sonra bir tur daha dolduruldu ve yeniden: “Kime?” diye sordum. Arkadaş “sana” dedi. “Hayır” diye itiraz ettim. “Cumhurbaşkanınızın hemen ardına beni koyamazsınız; ben sadece bir sosyologum.” “Peki, o halde senin cesaretinin başarısına. İnsanlarınız bizim ve ülkemizle ilgili gerçeği öğrenmeli.” Böylece iyi bir irade ve şefkatli kurumun nasıl anlayışlı olduğunu düşünürken Yaşasın Cumhuriyet diyerek bir kadeh içtik ve Türklerin hak ettiği takdirin daha fazlasını çıkarabileceği anlayışına katkıda bulunduğuna dua ettik.